

Finanční arbitr

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město, Tel. +420 257 042 094,
ID datové schránky: qr9ab9x, e-mail: arbitr@finarbitr.cz, https://www.finarbitr.cz

Navrhovatel

Zástupce

JUDr. Marek Nespala
advokát
IČO 662 40 590
Vyšehradská 421/21
12800 Praha 2

Instituce

Generali Pojišťovna a.s.
IČO 618 59 869
Bělehradská 299/132
12000 Praha 2

Č. j. FA/SR/ZP/711/2017 - 11

Praha 3. 9. 2018

N á l e z

Finanční arbitr příslušný k rozhodování sporů podle § 1 odst. 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl v řízení zahájeném dne 28. 6. 2017 podle § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi na návrh Navrhovatele proti Instituci, vedeném podle tohoto zákona a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, o zaplacení částky 278.231 Kč s příslušenstvím z pojistné smlouvy č. ■■■, takto:

- I. **Instituce, Generali Pojišťovna a.s., IČO 61859869, se sídlem Bělehradská 132, 120 00 Praha 2, je povinna navrhovateli ■■■, zaplatit 1.468 Kč (slovy jeden tisíc čtyři sta šedesát osm korun českých), a to do tří dnů od právní moci tohoto nálezu.**
- II. **Určuje se, že pojistná smlouva č. ■■■ je částečně neplatná v článku 2.6.1. a článku 2.6.2. všeobecných pojistných podmínek pro investiční životní pojištění.**
- III. **Návrh navrhovatele, ■■■, se ve zbývající části podle § 15 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi zamítá.**
- IV. **Instituce, Generali Pojišťovna a.s., IČO 61859869, je podle § 17a zákona o finančním arbitrovi povinna zaplatit sankci ve výši 15.000 Kč (slovy: patnáct tisíc korun českých). Sankci je instituce, Generali Pojišťovna a.s., povinna uhradit ve lhůtě do 15 dnů ode dne nabytí právní moci tohoto nálezu na účet Kanceláře finančního arbitra č. ú. 19-3520001/0710 vedený u České národní banky, var.symbol 7112017, konst. symbol 558.**

Odůvodnění:

1 Předmět řízení před finančním arbitrem a zkoumání podmínek řízení

Navrhovatel se domáhá vydání bezdůvodného obohacení z neplatné pojistné smlouvy o životním pojištění, kterou uzavřel s Institucí, protože Instituce nepřevzala pojistné riziko a pojistná smlouva je v rozporu se zákonem č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pojišťovnictví“) a odporuje smyslu a účelu zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen

„zákon o podnikání na kapitálovém trhu“). Navrhovatel neplatnost pojistné smlouvy dovozuje i z toho, že Instituce uzavřela Pojistnou smlouvu v rozporu se zásadou poctivosti.

Finanční arbitr zjistil, že Navrhovatel dne 22. 6. 2004 podepsal návrh na uzavření o pojistné smlouvy o investičním životním pojištění Clever Invest s počátkem pojištění od 1. 7. 2004 (dále jen „Návrh na uzavření pojistné smlouvy“), který Instituce akceptovala jako pojistnou smlouvu č. ■■■ (dále jen „Pojistná smlouva“).

Finanční arbitr nezjistil, že by se nedílnou součástí Pojistné smlouvy nestaly Všeobecné pojistné podmínky pro investiční životní pojištění (VPP IŽP) (dále jen „Všeobecné pojistné podmínky“), protože Návrh na uzavření pojistné smlouvy obsahuje Navrhovatelem podepsané prohlášení: *„Prohlašuji, že jsem převzal/a a seznámil/a se se zněním všeobecných pojistných podmínek (dále jen VPP) platných pro sjednané druhy pojištění a že jsem se seznámil/a s plným zněním Závěrečných ustanovení a zněním dodatku č. 1 k tomuto návrhu, která jsou součástí tohoto návrhu.“*

Finanční arbitr považuje Navrhovatele za spotřebitele podle § 1 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi, protože nezjistil, že by Navrhovatel ve smluvním vztahu s Institucí nevystupoval jako fyzická osoba, která nejedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti, jak definují spotřebitele hmotněprávní předpisy.

Pojistná smlouva je smlouvou o životním pojištění ve smyslu § 788 a násl. zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „starý občanský zákoník“).

Ze shromážděných podkladů finanční arbitr nezjistil, že by Navrhovatel Pojistnou smlouvu neuzavřel jako spotřebitel, tedy fyzická osoba, která nejedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti, jak ho definují hmotněprávní předpisy. Navrhovatel jako spotřebitel může být účastníkem řízení před finančním arbitrem, neboť jsou splněny podmínky stanovené v § 1 odst. 1 písm. e) ve spojení s § 3 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi.

Finanční arbitr z obchodního rejstříku zjistil, že Instituce je pojišťovnou a podle Pojistné smlouvy i pojistitelem, může tedy být účastníkem řízení před finančním arbitrem, neboť jsou splněny podmínky stanovené v § 1 odst. 1 písm. e) ve spojení s § 3 odst. 1 písm. e) zákona o finančním arbitrovi.

K rozhodování sporu mezi Navrhovatelem a Institucí je finanční arbitr příslušný, neboť se jedná o spor mezi spotřebitelem a pojistitelem při nabízení a poskytování životního pojištění ve smyslu § 1 odst. 1 písm. e) zákona o finančním arbitrovi, když k rozhodování tohoto sporu je podle § 7 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský soudní řád“), dána pravomoc českých soudů.

3 Tvrzení Navrhovatele

Navrhovatel dovozuje důvod neplatnosti Pojistné smlouvy v absenci přenesení a převzetí pojistného rizika a rozporem se zákonem o pojišťovnictví. Navrhovatel argumentuje, že pojistná smlouva odporuje smyslu a účelu zákona o podnikání na kapitálovém trhu.

Navrhovatel argumentuje, že Instituce neměla právní způsobilost uzavřít smlouvu, která nebyla pojistnou smlouvou.

Navrhovatel argumentuje, že Instituce jako pojišťovna může podle ustavení bodu IV přílohy A k zákonu o pojišťovnictví uzavírat smlouvy o investičním životním pojištění. V okamžiku, kdy v Pojistné smlouvě není sjednána pojistná částka či je ve vztahu k pojistnému nízká, však nelze o pojištění materiálně hovořit, byť by bylo sjednáno formálně pojistnou smlouvou. V takovém případě jde o poskytování jiných služeb než pojištění. Pojišťovna, která poskytuje

jiné služby, byť sjednané formálně pojistnou smlouvou, tak činí v rozporu se zákonem a nemůže se odvolávat na zásadu autonomie vůle, neboť v té je zákonem omezena.

Navrhovatel tvrdí, že koncipování smluvních ujednání je v rozporu se zásadou poctivosti upravenou v § 6 ve spojení s § 3030 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „nový občanský zákoník“) a zásadou rovnosti upravenou v stanovení § 2 odst. 2 nového občanského zákoníku.

Navrhovatel argumentuje, že Instituce porušila zásadu poctivosti a princip rovnosti ve smyslu shora uvedeného výkladu zejména tím, že je v rozporu se zásadou poctivosti princip vytváření počátečních podílových jednotek za účelem stržení poměrně vysokých počátečních nákladů. I v případě jeho určitosti (viz výše), by šlo pro průměrného spotřebitele o nepřehlednou a složitě formulovanou konstrukci, kterou by nebyl vůbec schopen rozklíčovat, natož pak odhalit její důsledky pro budoucí pojistné plnění. Navrhovatel tvrdí, že účelem složitosti předmětných smluvních ujednání je skryt nakládání s podílovými jednotkami alokovanými na podílovém účtu tak, aby pojistník neodhalil operace v neprospěch svého budoucího pojistného plnění.

5 Tvrzení Instituce

K otázce výše pojistné částky sjednané pro případ smrti Navrhovatele Instituce tvrdí, že nemohla nikterak ovlivnit konečnou volbu Navrhovatele, o jakou částkou měl při sjednání Pojistné smlouvy zájem zajistit obmyšlenou osobu v případě svého úmrtí.

Instituce argumentuje, že pojistným plněním v případě pojistné události není pouze pojistná částka, pojistným plněním je v zásadě vždy i kapitálová hodnota pojištění.

Instituce tvrdí, že Pojistná smlouva nebyla uzavřena v rozporu s žádným právním předpisem či pokynem dohledového orgánu. Pojistná smlouva zahrnuje pojistnou částku v rozsahu, který není zákonem zakázán a ani jinak limitován a za takového stavu Instituce oprávněně a v dobré víře vycházela z jednoho z principů civilního práva - „*Co není zakázáno, je dovoleno*“, viz nálezn Ústavního soudu ÚS 87/2004. Instituce tvrdí, že ze skutečnosti, že minimální pojistná částka není u investičního životního pojištění stanovena žádným právním předpisem, lze vyvodit, že zákonodárce existenci pojistného vztahu u tohoto druhu pojištění se samotnou výší pojistné částky nespojuje (nepodmiňuje jí), neboť pojmový znak pojištění lze vždy spatřovat v části zahrnující vázanost nejisté budoucí události na výplatu pojistného plnění (i kdyby spočívala jen v hodnotě investiční složky pojištění).

Instituce tvrdí, že zákon o podnikání na kapitálovém trhu se na Pojistnou smlouvu nevztahuje.

Instituce argumentuje, že pojistná smlouva obsahuje platný závazek pojistitele poskytnout pojistné plnění v případě nahodilé události, kterou je buď smrt, nebo dožití, jak předvidá ustanovení § 2 zákona o pojistné smlouvě. Pojistné plnění je přitom vázáno na kapitálovou hodnotu pojištění (tzv. podílových jednotek, tedy investičních podílů), jak je předvidáno zákonem o pojistné smlouvě (v § 2, § 54 a §66 zákona o pojistné smlouvě.)

Instituce tvrdí, že na sebe jako pojistitel sjednáním Pojistné smlouvy převzal riziko, že vyplatí oprávněné osobě pojistné plnění ve výši sjednané pojistné částky pro případ, že nastane pojistná událost. Toto riziko nese Instituce po celou dobu trvání pojištění (Instituce by sjednanou částku hradila i v případě, že by Navrhovatel zemřel v prvním roce pojištění, či den před sjednaným koncem pojištění) a v případě pojistné události by oprávněné osobě vyplatila celou pojistnou částku a dále kapitálovou hodnotu pojistného. V případě, pojistné události spočívající v dožití se dne stanoveného v Pojistné smlouvě je rovněž toto riziko hodnoceno jako nejistá budoucí událost, když je s ním spojeno minimálně riziko likvidity.

Instituce doplňuje, že i kdyby hypoteticky na její straně došlo k překročení podnikatelského, tedy licenčního oprávnění (což však odmítá), tato skutečnost by sama o sobě nemohla být důvodem neplatnosti Pojistné smlouvy.

Instituce tvrdí, že Pojistná smlouva dostatečně určitě specifikuje způsob určení rozsahu pojistného plnění.

Instituce vznáší námitku promlčení na vydání bezdůvodného obohacení a náhrady škody. Instituce tvrdí, že námitka promlčení není v rozporu s dobrými mravy.

6 Jednání o smíru

Finanční arbitr v souladu s § 1 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi vyzval účastníky řízení ke smírnému vyřešení sporu. Smírného řešení se nepodařilo finančnímu arbitrovi dosáhnout.

7 Právní posouzení

Finanční arbitr podle § 12 odst. 1 a 3 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu se zákonem o finančním arbitrovi a zvláštními právními předpisy. Finanční arbitr při svém rozhodování vychází ze skutkového stavu věci a volně hodnotí shromážděné podklady.

Finanční arbitr při rozhodování aplikuje rozhodné psané právo, posuzuje všechny shromážděné podklady samostatně i ve vzájemné souvislosti s přihlédnutím k předmětu projednávaného sporu. Finanční arbitr se tam, kde je to možné, opírá a odvolává na relevantní ustálenou judikaturu obecných soudů nebo Ústavního soudu. Finanční arbitr tak činí proto, aby jeho rozhodnutí bylo věcně a právně správné a přesvědčivé pro obě strany sporu, a zároveň i pro soud, který bude případně na základě žaloby kterékoli strany sporu rozhodnutí finančního arbitra přezkoumávat, rozhodnutí finančního arbitra jako správné potvrdil a žalobu proti němu zamítl.

Předmětem sporu mezi Navrhovatelem a Institucí je nárok Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení z neplatné Pojistné smlouvy.

7.1 *Skutková zjištění*

Finanční arbitr ze shromážděných podkladů zjistil, že

- a) Navrhovatel s Institucí uzavřeli Pojistnou smlouvu s počátkem pojištění od 1. 7. 2004, pojistnou částkou pro případ smrti 2.000 Kč, měsíčním pojistným 10.000 Kč;
- b) Instituce si strhla na rizikovém pojistném částku ve třetím pojistném roce (2005 - 2006) 16 Kč, ve čtvrtém pojistném roce (2006 - 2007) 34 Kč, v pátém pojistném roce (2007 - 2008) 29 Kč, v šestém pojistném roce 23 Kč, v sedmém pojistném roce (2008 - 2009) 25 Kč, v osmém pojistném roce (2009 - 2010) 27 Kč, v devátém pojistném roce (2010 - 2011) 29 Kč, v desátém pojistném roce (2011 - 2012) 31 Kč, v jedenáctém pojistném roce (2012 - 2013) 30 Kč, ve dvanáctém pojistném roce (2013 - 2014) 32 Kč, ve třináctém pojistném roce (2014 - 2015) 35 Kč, ve čtrnáctém pojistném roce (2015 - 2016) 39 Kč, v patnáctém pojistném roce (2016 - 2017) 43 Kč, a od 1. 7. 2017 do 7. 2. 2018 částku 31 Kč;
- c) Instituce si strhávala na správním poplatku každý měsíc trvání pojištění do 7. 2. 2018 částku 30 Kč, celkově tedy 4.920 Kč.

Finanční arbitr nezjistil, že by pojištění sjednané Pojistnou smlouvou zaniklo.

7.2 Rozhodná právní úprava

Pojistnou smlouvu uzavřel Navrhovatel a InSTITUTE za účinnosti starého občanského zákoníku.

Podle § 3028 odst. 1 nového občanského zákoníku, který s účinností od 1. 1. 2014 nahradil starý občanský zákoník, platí, že se tímto zákonem (novým občanským zákoníkem) „řídí práva a povinnosti vzniklé ode dne nabytí jeho účinnosti“ a podle odstavce 3 platí, že se právní poměry, na které se nevztahuje odstavec druhý (práva osobní, rodinná a věcná) a „vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé, včetně práv a povinností z porušení smluv uzavřených přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona“ řídí dosavadními právními předpisy, tedy starým občanským zákoníkem.

Podle § 3036 nového občanského zákoníku platí, že se podle dosavadních právních předpisů až do svého zakončení posuzují i lhůty a doby, které začaly běžet přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona.

Rozhodnou právní úpravou je tedy starý občanský zákoník.

7.3 Námitka promlčení

Před posouzením sporných nároků Navrhovatele musel finanční arbitr posoudit důvodnost námitky promlčení, kterou vznesla InSTITUTE.

Pokud se totiž nárok Navrhovatele ukáže jako promlčený, nebude účelné zjišťovat nárok samý, resp. posuzovat jednotlivé namítané důvody neplatnosti Pojistné smlouvy, když by následně finanční arbitr uplatněný nárok Navrhovatelé nemohl pro vznesenou námitku promlčení přiznat.

Finanční arbitr v této souvislosti odkazuje na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 29. 8. 2007, sp. zn. 26 Odo 683/2006, že „[n]elze totiž přehlédnout, že podle ustálené judikatury (srov. stanovisko bývalého Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 26. dubna 1983, zn. Sc 2/83, uveřejněné pod č. 29 v sešitě č. 9 - 10 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, od něhož soudní praxe dosud odklon nezaznamenala) dovolá-li se dlužník odůvodněně námitky promlčení, soud žalobu zamítne, aniž by zkoumal, zda uplatňované právo věřitele vůbec existuje či nikoliv“.

Finanční arbitr odkazuje i na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 13. 12. 2007, sp. zn. 33 Odo 896/2006, že „[D]ovolá-li se účastník občanského soudního řízení promlčení, nemůže soud promlčené právo (nárok) přiznat; návrh na zahájení řízení v takovém případě zamítne. Jestliže je v řízení uplatněna námitka promlčení, je na soudu, aby se v souladu se zásadou hospodárnosti řízení obsaženou v § 6 o. s. ř. přednostně zabýval otázkou promlčení práva, pokud to vede rychleji a účinněji k vydání rozhodnutí ve věci samé, a nikoliv nárokem samým.“ Finanční arbitr nevylučuje, že v některých případech může být účelnější zabývat se podstatou uplatněného nároku před posouzením námitky promlčení, jde však spíše o případy, kdy je nárok zjevně nedůvodný (srov. rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 28. 6. 2016, sp. zn. IV. ÚS 2207/14, kde Ústavní soud nezjistil příčinnou souvislost mezi porušením právní povinnosti a vznikem škody, považoval tedy za nadbytečné zabývat se promlčením nároku, když nárok sám nebyl dán).

Finanční arbitr odkazuje na závěry Nejvyššího soudu ČSSR ve stanovisku ze dne 26. 4. 1983, sp. zn. Sc 2/83, že „Účelem občanského soudního řízení týkajícího se práva na náhradu škody je totiž rozhodnout na základě účelně a hospodárně zjištěného skutkového stavu, zda lze žalobnímu nároku vyhovět či nikoli, tedy rozhodnout, zda právo na náhradu škody je soudně vynutitelné. Je-li tato vynutitelnost odvrácena důvodnou námitkou promlčení, nemůže být již z tohoto důvodu uplatněné právo na náhradu škody soudem přiznáno. Zásada hospodárnosti řízení musí vést v takovém případě soud k tomu, aby se přednostně zabýval jen otázkou promlčení práva, pokud to vede rychleji a účinněji k vydání rozhodnutí ve věci samé. Opačný závěr by znamenal, že by soud měl provádět

důkazy ohledně odpovědnosti za škodu nebo její výše přesto, že by bylo zjištěno, že by právo na náhradu škody, pokud by bylo dáno, bylo promlčeno. Soud by tedy měl provádět svědecké, znalecké a jiné dokazování a tím případně zvyšovat náklady řízení jenom proto, aby v odůvodnění svého rozhodnutí mohl uvést, že pro promlčení zamítá přesně zjištěné právo na náhradu škody, popřípadě uvést přesnou výši této škody. Výsledek, tedy zamítnutí žaloby pro promlčení práva na náhradu škody, by ovšem byl stejný. Takový postup by byl v rozporu s ustanovením § 6 o.s.ř., zejména se zásadou hospodárnosti řízení vyplývající z tohoto ustanovení.“

7.4 Promlčení práva na vydání bezdůvodného obohacení

Právo namítat absolutní neplatnost právního úkonu se nepromlčuje a tuto neplatnost posuzuje finanční arbitr z úřední povinnosti, právo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení však promlčení podléhá.

Subjektivní promlčecí doba práva na vydání bezdůvodného plnění je podle § 107 odst. 1 starého občanského zákoníku dvouletá, když platí, že *„Právo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení se promlčí za dva roky ode dne, kdy se oprávněný dozví, že došlo k bezdůvodnému obohacení a kdo se na jeho úkor obohatil.“*

Stran počátku běhu subjektivní promlčecí doby práva na vydání bezdůvodného obohacení Nejvyšší soud konstantně judikuje: *„[z] hlediska posouzení počátku běhu dvouleté subjektivní promlčecí doby podle § 107 odst. 1 obč. zák. je tedy rozhodný okamžik, kdy se oprávněný v konkrétním případě skutečně dozví o tom, že došlo na jeho úkor k získání bezdůvodného obohacení a kdo je získal. Jinak řečeno, pro začátek běhu subjektivní promlčecí doby k uplatnění práva na vydání bezdůvodného obohacení se vyžaduje skutečná (prokázaná) a nikoli jen předpokládaná vědomost oprávněného. K tomu dochází tehdy, kdy oprávněný zjistí takové skutkové okolnosti, které mu umožní uplatnit jeho právo žalobou u soudu. V případě bezdůvodného obohacení získaného plněním z neplatné smlouvy (§ 457 obč. zák.) je pak rozhodující subjektivní moment, kdy oprávněný zjistí takové okolnosti, z nichž lze dovodit, že smlouva, z níž bylo plněno, je neplatná.“* (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. března 2007, sp. zn. 33 Odo 306/2005).

Prokazatelnou vědomost o důvodu neplatnosti Pojistné smlouvy a vzniku bezdůvodného obohacení nabyl Navrhovatel v blíže neprokázaném období před 23. 5. 2017, tedy před tím, než Navrhovatel vyzval Instituci dopisem k vydání bezdůvodného obohacení z neplatné Pojistné smlouvy.

Subjektivní promlčecí doba na vydání bezdůvodného obohacení z neplatné Pojistné smlouvy či její části začala tedy běžet nejpozději před 23. 5. 2017.

Objektivní promlčecí doba je podle § 107 odst. 2 starého občanského zákoníku tříletá, resp. desetiletá při úmyslném bezdůvodném obohacení (*„[n]ejpozději se právo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení promlčí za tři roky, a jde-li o úmyslné bezdůvodné obohacení, za deset let ode dne, kdy k němu došlo“*).

Podle § 103 starého občanského zákoníku platí, že *„[b]ylo-li dohodnuto plnění ve splátkách, počíná běžet promlčecí doba jednotlivých splátek ode dne jejich splatnosti. Stane-li se pro nesplnění některé ze splátek splatným celý dluh (§ 565), počne běžet promlčecí doba ode dne splatnosti nesplněné splátky“*.

Pro případ neplatnosti ujednání o neplatnosti Pojistné smlouvy nebo její části by počala běžet objektivní promlčecí lhůta pro uplatnění nároku na vydání bezdůvodného obohacení získáním každého jednotlivého bezdůvodného obohacení (tj. například zaplacením pojistného, či stržením poplatku atd.).

Pokud jde o vzájemný vztah subjektivní a objektivní promlčecí doby, pak odkazuje finanční arbitr na ustálenou judikaturu Nejvyššího soudu, tedy že *„[v]e vzájemném vztahu subjektivní a objektivní promlčecí doby se právo promlčí uplynutím jedné z nich i tehdy, běží-li ještě*

druhá promlčecí doba“ (viz např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 18. 3. 2008, sp. zn. 28 Cdo 3977/2007).

Na základě dosud shromážděných podkladů a po jejich pečlivém právním posouzení jsou tedy promlčené nároky Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení z neplatné Pojistné smlouvy nebo její části před 28. 6. 2014, tj. 3 roky před podáním návrhu na zahájení řízení v objektivní promlčecí době.

7.5 *Neplatnost Pojistné smlouvy pro nepřevzetí pojistného rizika a absenci pojistného zájmu*

Smyslem a účelem pojištění je uspokojení potřeby pojistníka zajistit se před očekávanými nepříznivými dopady předem nejisté události tím, že pojistník riziko vzniku pojistné události a jejích následků přeneše zcela nebo zčásti na pojistitele. Nastane-li nahodilá událost, pojistitel její nepříznivé následky kompenzuje pojistníkovi v jeho majetkové rovině tím, že mu vyplatí předem sjednané peněžitě pojistné plnění. Pojistitel tak na sebe bere po dobu trvání pojistné smlouvy riziko, že předem nejistá událost v této době skutečně nastane a on bude nucen pojistníkovi plnit.

Pojištění se v soukromoprávní rovině realizuje na základě pojistné smlouvy, v tomto případě uzavřené v režimu starého občanského zákoníku, předpisu obsahujícího jak úpravu pojistné smlouvy, tak obecného hmotněprávního předpisu.

Pojistná smlouva jako právní úkon musí především splňovat náležitosti podle hlavy XV. starého občanského zákoníku jako speciální úpravy, ale i obecné náležitosti kladené na veškeré právní úkony starým občanským zákoníkem, tedy náležitost svobodné a vážné vůle, srozumitelnosti a určitosti (§ 37 starého občanského zákoníku), způsobilosti k právním úkonům (§ 38 starého občanského zákoníku) a dovolenosti právního úkonu, tedy že neodporuje zákonu nebo jej neobchází, ani se nepříčí dobrým mravům (§ 39 starého občanského zákoníku).

Podle § 788 odst. 1 starého občanského zákoníku platí: *„Pojistnou smlouvou se pojistitel zavazuje poskytnout ve sjednaném rozsahu plnění, nastane-li nahodilá událost ve smlouvě blíže označená, a fyzická nebo právnická osoba, která s pojistitelem pojistnou smlouvu uzavřela, je povinna platit pojistné.*

Podstatnými náležitostmi pojistné smlouvy je tak vedle identifikace smluvních stran závazek pojistitele poskytnout pojistné plnění v případě předem vymezené pojistné události a závazek pojistníka za to pojistiteli platit pojistné.

Ustanovení § 788 odst. 4 starého občanského zákoníku výslovně stanoví, jaké obsahové náležitosti musí mít každá pojistná smlouva (resp. pojistné podmínky), podle kterého: *„Všeobecné pojistné podmínky obsahují zejména vymezení události, ze které vzniká právo na plnění pojistitele, rozsah a splatnost pojistného plnění, stanovení způsobu placení pojistného a určení jeho výše, způsob, jakým se pojištěný v případě pojištění osob podílí na zisku pojišťovny, pokud tak stanoví pojistná smlouva.“* Současně pak podle odst. 2 téhož ustanovení platí, že: *„Součástí pojistné smlouvy jsou všeobecné pojistné podmínky pojistitele (pojistné podmínky), na něž se pojistná smlouva odvolává, a které jsou k ní připojeny nebo byly před uzavřením smlouvy tomu, kdo s pojistitelem smlouvu uzavřel, sděleny“.*

Navrhovatel argumentuje nepřevzetím pojistného rizika ze strany Instituce. Tento tak zvaný přenos pojistného rizika je podstatou pojištění, tj. pojistitel na sebe převezme závazek vyplatit pojištěnému/obmyšlenému pojistné plnění při pojistné události. Přenesení pojistného rizika z pojistníka na pojistitele představuje podstatnou náležitost pojistné smlouvy jako právního titulu, na jejímž základě se pojištění realizuje, neboť účel za jakým si pojistník pojištění uzavírá je přenést riziko spojené s nastáním pojistné události na osobu pojistitele.

V případě, že by k přebrání pojistného rizika pojistitelem na základě pojistné smlouvy nedošlo, jinými slovy, pojistitel by nebyl pojistnou smlouvou vázán k žádnému peněžitému

plnění nebo by sjednané plnění nebylo nijak garantováno, pojištění by zcela ztratilo smysl. V případě, že pojistná smlouva sice sjednává pojistné plnění (plnění v případě vzniku pojistné události), ale nijak jeho výši negarantuje, představuje pro pojistníka stejnou nejistotu (zda vůbec a případně v jaké výši dostane pojistné plnění, zda bude dostatečné či nikoli) jako sama nahodilá událost a její nepříznivé důsledky.

Pojistný zájem se v pojistné smlouvě musí promítnout právě prostřednictvím přenesení pojistného rizika na pojistitele, kterým se naplňuje potřeba ochrany pojistníka před následky pojistné události. Přenos pojistného rizika vyplývá z § 788 odst. 1 starého občanského zákoníku. Z toho vyplývá, že smlouva, na jejímž základě nedochází k přenesení pojistného rizika a která nereflektuje pojistný zájem, tak odporuje smyslu a účelu hlavy XV. starého občanského zákoníku.

Pojistné plnění upravuje čl. 1.17 Všeobecných pojistných podmínek takto:

„Pojistné plnění

1. V případě dožití se konce pojištění pojistitel vyplatí pojištěnému aktuální hodnotu podílových jednotek evidovaných na účtu pojistníka. Aktuální hodnota podílových jednotek se určuje nákupním kurzem platným v den ukončení pojištění.

2. V případě smrti pojištěného během trvání pojištění pojistitel vyplatí oprávněné osobě aktuální hodnotu podílových jednotek evidovaných na účtu pojistníka a garantovanou pojistnou částku. Tím smlouva zaniká. Aktuální hodnota podílových jednotek se určuje nákupním kurzem platným v den doručení oznámení nároku na poskytnutí plnění.“

Instituce tak v případě dožití vyplatí pojistiteli aktuální hodnotu podílového účtu, v případě smrti vyplatí Instituce obmyšlenému aktuální hodnotu podílového účtu a garantovanou pojistnou částku 2.000 Kč.

Pojem investičního životního pojištění sice přímo starý občanský zákoník neupravuje, avšak příloha 1 zákona o pojišťovnictví ve své části A bodu IV počítá s tím, že životní pojištění může být spojené s investičními fondy. Zákon o pojišťovnictví v § 19 a § 13 odst. 2 písm. e) počítá s tím, že investiční riziko může u životního pojištění nést pojistník.

Obecně je tedy v investičním životním pojištění hodnota pojistného plnění pro případ smrti nebo dožití velmi často vázána na hodnotu individuálního podílového účtu k datu pojistné události. Podílové jednotky pojišťovna klientovi nakupuje za celé nebo část přijátého pojistného (po odečtení pojistného na krytí rizik a sjednaných poplatků, případně tyto účtuje až následně na vrub nakoupených podílových jednotek). Ačkoli pojistné je majetkem pojišťovny, která nakupuje podílové jednotky, alokuje jej pojišťovna do podílových fondů zvolených pojistníkem, který tak de facto volí investiční strategii a nese investiční riziko. Hodnota podílového účtu (investice) není zpravidla nijak garantována a může růst nebo klesat.

Jak vyložil finanční arbitr výše, český právní řád investiční životní pojištění sice komplexně neupravuje, ale počítá s pojištěním navázaným na investiční fondy. „Pojištění“ navázané zcela na investiční fondy již není ve své podstatě pojištěním ve smyslu zákona o pojistné smlouvě, neboť nedokáže garantovaně zajistit pojistníka před očekávanými nepříznivými dopady, neboť investice není ze své podstaty garantovaná. Zákonodárce tedy spíše než pojištěním navázaným na investiční fondy měl na mysli kombinované produkty pojištění a investice. Zákon tedy připouští kombinované produkty a neklade omezení k jejich kombinování, tj. nestanoví, že složka pojištění a složka investování musí být zastoupeny vyváženě.

Pojistná smlouva je smlouvou o investičním životním pojištění, tj. kombinuje v sobě pojistný i investiční produkt. Pro případ pojištění smrti obsahuje garantovanou částku 2.000 Kč a lze v této části na ni nahlížet jako na pojistnou smlouvu.

Materiálně jedinou částí, v níž je Pojistná smlouva pojištěním, je garance částky 2.000 Kč, kterou Instituce vyplatí v případě smrti. V této částce tedy Instituce na sebe převzala riziko. Převzetí rizika koresponduje s pojistným zájmem pojistníka, pojistník, resp. Navrhovatel měl tedy zájem, aby Instituce převzala pojistné riziko pouze v této částce, a nikoliv částce vyšší a tuto svoji vůli nepochybně vyjádřil v Pojistné smlouvě, kde nevyužil možnosti sjednat si s Institucí pojistnou částku vyšší, ačkoliv měl tu možnost. Obecným důvodem tohoto rozhodnutí je, že pojistník upřednostňuje „investiční“ část pojistné smlouvy před vyšší garantovanou částkou pro případ smrti, za niž však platí vyšší rizikové pojistné. Pojistník, který uzavře smlouvu o investičním životním pojištění, totiž nemá pouze pojistný zájem, ale má též zájem investovat svoje volné prostředky.

Garantovaná částka pro případ smrti ve výši 2.000 Kč je objektivně sice nízká, ale účelem pojištění pro případ smrti je zabezpečení obmyšleného v případě smrti pojištěného. Každý pojistník má svojí vlastní individuální představu, do jaké míry si přeje obmyšlené zabezpečit a toto je záležitostí smluvní autonomie mezi ním a danou pojišťovnou. Z nastavení Pojistné smlouvy vyplývá, že Navrhovatel chtěl pro případ svojí smrti předat obmyšlenému finanční prostředky, ač reálnou výši těchto finančních prostředků nechal v nejvyšší míře na vývoji negarantované investice (podílového účtu) a garantovanou pojistnou částku zvolil pouze symbolickou.

Finanční arbitr na základě výše uvedeného neshledává důvod neplatnosti Pojistné smlouvy tvrzený Navrhovatelem a dovozuje, že Instituce převzala pojistné riziko v částce 2.000 Kč.

Finanční arbitr tedy uzavírá, že Pojistná smlouva je smíšeným produktem, který obsahuje jak pojištění sjednané pojistnou smlouvou, tak i investici. Ta část Pojistné smlouvy, která se zabývá pojištěním má jako pojistná smlouva podstatné náležitosti, které starý občanský zákoník vyžaduje pro pojistnou smlouvu.

7.6 Ujednání o rizikovém pojistném

Finanční arbitr posuzoval, zda jsou poplatky včetně rizikového pojistného v Pojistné smlouvě sjednány určitě ve smyslu § 37 odst. 1 starého občanského zákoníku, podle kterého: *„[p]rávní úkon musí být učiněn svobodně a vážně, určitě a srozumitelně; jinak je neplatný.“*

Podle § 791 odst. 1 starého občanského zákoníku musí mít právní úkony týkající se pojištění písemnou formu, s výjimkou případů, kdy je starým občanským zákoníkem nebo pojistnými podmínkami stanoveno jinak. Finanční arbitr odkazuje na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 26. 3. 2008, sp. zn. 32 Odo 1242/2005, že *„[j]de-li o právní úkon, pro který je stanovena pod sankcí neplatnosti písemná forma, musí určitost obsahu projevu vůle vyplývat z textu listiny, na níž je tento projev vůle zaznamenán.“*

Všechna ujednání pojistné smlouvy tedy musí být písemná a zaznamenána určitě a srozumitelně. Určitost je chápána jako kvalita obsahu právního úkonu (viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27. 05. 2010, sp. zn. 23 Cdo 1122/2010 *„Určitost představuje kvalitu obsahu právního úkonu; právní úkon je neurčitý, jestliže se jednajícím nezdařilo jednoznačným způsobem stanovit obsah vůle, přičemž neurčitost tohoto obsahu nelze odstranit a překlenout ani za použití výkladových pravidel.“*).

Právní úkon není neurčitý, lze-li jeho obsah vyložit výkladem, v této souvislosti odkazuje finanční arbitr na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 19. 10. 2006, sp. zn. 29 Odo 573/2005, že *„[z]ávěr o neurčitosti právního úkonu předpokládá, že ani jeho výkladem nelze dospět k nepochybnému poznání, co chtěl účastník projevit.“*

Podle čl. 2.6.1. Všeobecných pojistných podmínek platí, že „Pojistitel sráží každý měsíc z účtu pojistníka rizikové pojistné vypočtené podle aktuálního věku pojištěného, platného tarifu pojistitele a garantované pojistné částky zvolené pojistníkem.“

Ze Všeobecných pojistných podmínek není ani výkladem seznatelná reálná výše ani vodítko ke stanovení výše rizikového pojistného na smrt, které Instituce z podílového účtu strhávala.

Finanční arbitr uzavírá, že ujednání čl. 2.6.1 Všeobecných pojistných podmínek je neplatné pro neurčitost ve smyslu § 37 odst. 1 starého občanského zákoníku.

7.7 Ujednání o správním poplatku

Podle čl. 2.6.2. Všeobecných pojistných podmínek platí, že „Pojistitel sráží každý měsíc z účtu pojistníka správní náklady za dany měsíc. Správní náklady se mohou měnit nejvýše jednou za pojistný rok.“

Ani v případě správních nákladů tak není ze Všeobecných pojistných podmínek seznatelná jejich výše.

Finanční arbitr shrnuje, že ujednání čl. 2.6.2 Všeobecných pojistných podmínek je neplatné pro neurčitost ve smyslu § 37 odst. 1 starého občanského zákoníku.

7.8 Ujednání o počátečních nákladech u Pojistné smlouvy

V čl. 2.6.3. Všeobecných pojistných podmínek si Navrhovatel a Instituce sjednali „Pro krytí počátečních nákladů souvisejících s pojištěním u produktu s běžným pojistným snižuje pojistitel počet počátečních podílových jednotek na konci každého pojistného roku maximálně o 7% (u jednorázového pojistného maximálně o 1,5%) do konce pojištění, nejvýše po dobu 20 let (u jednorázového pojistného po dobu 10 let).“

Počáteční jednotky upravuje čl. 1.1. Všeobecných pojistných podmínek následovně: „podílové jednotky zakoupené z běžného (resp. jednorázového) pojistného placeného v prvních dvou letech pojištění, není-li ve smlouvě uvedeno jinak“.

Navrhovatel v tomto spatřuje rozpor se zásadou poctivosti, protože konstrukce počátečních nákladů prostřednictvím počátečních jednotek je formulována tak, aby ji Navrhovatel nepochopil.

Instituce za pojistné placené první dva roky za investiční životní pojištění nakupovala počáteční jednotky, ze kterých sráží každý rok podle čl. 2.6.3. Všeobecných pojistných podmínek 7%.

Finanční arbitr nezjistil, že by ujednání o výši poplatků bylo neurčité nebo nesrozumitelné, a tedy neplatné.

Finanční arbitr se sice ztotožňuje s názorem Navrhovatele, že výše uvedená poplatková struktura není jednoduše formulována, nicméně složitost smluvního ujednání neznamená jeho neurčitost, a to ani v tomto případě.

Finanční arbitr neshledal, že by Instituce jednala v rozporu se zásadou poctivosti, když si svoji poplatkovou strukturu navázala na nákup počátečních jednotek v prvních dvou letech pojištění.

7.9 Oddělitelnost ujednání o rizikovém pojistném a správním poplatku od ostatních částí Pojistné smlouvy

Finanční arbitr posoudil platnost jednotlivých ujednání Pojistné smlouvy a neshledal je neplatnými v jiném ujednání než v ujednání o rizikovém pojistném a správním poplatku.

Podle § 41 starého občanského zákoníku platí, že „Vztahuje-li se důvod neplatnosti jen na část právního úkonu, je neplatnou jen tato část, pokud z povahy právního úkonu nebo

z jeho obsahu anebo z okolností za nichž k němu došlo, nevyplývá, že tuto část nelze oddělit od ostatního obsahu.“

K částečné neplatnosti právního úkonu finanční arbitr odkazuje na ustálený přístup Nejvyššího soudu, vyjádřený např. v usnesení ze dne 31. 10. 2013, sp. zn. 33 Cdo 1867/2012, že „*oddělitelnost*“ *části právního úkonu od ostatního jeho obsahu je třeba vždy dovodit výkladem z povahy právního úkonu nebo z jeho obsahu anebo z okolností, za nichž k němu došlo (§ 35 obč. zák.). Neoddělitelnost je tak třeba chápat ve smyslu obsahovém nikoliv reálné neoddělitelnosti; podle zásady favor negotii je pak třeba dávat přednost přístupu, který jinak zachovává ostatní části smlouvy (v projednávaném případě dohodu žalobkyně a žalované o provizi ve výši 5% z kupní ceny od 7.073.820,- Kč do 7.527.269,- Kč a ve výši 6% z kupní ceny 7.527.270,- Kč).“*

Nejvyšší soud v rozhodnutí ze dne 23. 8. 2007, sp. zn. 33 Odo 771/2005 dovedl, že „*[n]ení vyloučeno, aby do jedné listiny bylo pojato více právních úkonů. Je-li jeden z nich postižen neplatností, musí se soud zabývat tím, zda jej lze oddělit od ostatního obsahu právního úkonu (§ 41 obč. zák.), přičemž je třeba dbát, aby byla respektována vůle účastníků s přihlédnutím k účelu, jehož dosažení osoba konající právní úkon sledovala. Jen tak lze zjistit, zda jde o právní úkony navzájem od sebe oddělitelné a způsobilé samostatné existence nebo zda je nutno smlouvu pojímat jako jeden nedílný celek. Pro posouzení, zda je část právního úkonu oddělitelná od jeho ostatního obsahu, se přitom uplatní interpretační zásady, jež vyplývají z § 35 odst. 2 obč. zák.“*

Při rozhodování, zda je Pojistná smlouva neplatná pouze v ujednáních o strhávání rizikového pojistného na smrt a správního poplatku nebo jako celek, protože jednotlivé části nejsou oddělitelné od zbytku smluv, posuzoval finanční arbitr vůli smluvních stran.

Při posuzování vůle Instituce je podstatné, že Instituce je pojišťovna, tj. jejím podnikáním je uzavírat pojistné smlouvy. Finanční arbitr tedy má za to a ze shromážděných podkladů nevyplývá jinak, že Instituce by Pojistnou smlouvu uzavřela, pokud by to nenarušilo účel jejího podnikání a tím je dosažení zisku (viz § 2 odst. 1 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění platném k datu uzavření Pojistné smlouvy.)

V kontextu poplatků, které si Instituce strhává v souvislosti s Pojistnou smlouvou, je výše rizikového pojistného a správního poplatku marginální v porovnání s ostatními poplatky (např. za období od června 2016 do června 2017 si Instituce u Pojistné smlouvy strhla 43 Kč na rizikové pojistné, 360 Kč na správním poplatku a stržené počáteční náklady činily u Pojistné smlouvy částku 7.848 Kč). Z tohoto lze vyvodit, že účel, s jakým Instituce Pojistnou smlouvu uzavřela, tj. dosáhnout zisku, není narušen neplatností ujednání o rizikovém pojistném a správním poplatku.

7.10 Vydání bezdůvodného obohacení

Podle § 451 starého občanského zákoníku platí, že „*(1) Kdo se na úkor jiného bezdůvodně obohatí, musí obohacení vydat. (2) Bezdůvodným obohacením je majetkový prospěch získaný plněním bez právního důvodu, plněním z neplatného právního úkonu nebo plněním z právního důvodu, který odpadl, jakož i majetkový prospěch získaný z nepoctivých zdrojů.“*

Finanční arbitr dovozuje, že Instituce si nestrhávala platně rizikové pojistné na smrt a správní poplatek.

Vzhledem k námitce promlčení finanční arbitr může Navrhovateli přiznat pouze rizikové pojistné na smrt a správní poplatky stržené po 28. 6. 2014. Finanční arbitr bere za prokázané, že u Pojistné smlouvy si Instituce v období od 28. 6. 2014 do 7. 2. 2018 (datum posledního doloženého stržení rizikového pojistného a správního poplatku) strhla rizikové pojistné na smrt ve výši 148 Kč a správní poplatek v celkové výši 1.320 Kč. Z výše uvedených důvodů tedy finanční arbitr Navrhovateli přiznává 1.468 Kč.

7.11 Návrh na určení vs. návrh na plnění

Podle § 24 zákona o finančním arbitrovi se v řízení před finančním arbitrem postupuje podle zákona o finančním arbitrovi a podle správního řádu, nestanoví-li zákon o finančním arbitrovi jinak. Zákon o finančním arbitrovi pravidla pro rozhodování o návrzích na určení nebo na plnění neupravuje, proto se použije úprava správního řádu, kde podle § 142 odst. 1 správního řádu platí, že „[s]právní orgán v mezích své věcné a místní příslušnosti rozhodne na žádost každého, kdo prokáže, že je to nezbytné pro uplatnění jeho práv, zda určitý právní vztah vznikl a kdy se tak stalo, zda trvá, nebo zda zanikl a kdy se tak stalo“. Podle § 142 odst. 2 správního řádu finanční arbitr nepostupuje podle § 142 odst. 1 správního řádu tehdy, jestliže „může otázku jeho vzniku, trvání nebo zániku řešit v rámci jiného správního řízení“.

Protože je rozhodnutí finančního arbitra přezkoumatelné soudem, nikoli v režimu přezkumu správního rozhodnutí podle zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů, ale v režimu zvláštního přezkumu podle části páté občanského soudního řádu, posuzuje finanční arbitr „nezbytnost“ určovacího návrhu analogicky „naléhavému právnímu zájmu“ k určovací žalobě ve smyslu § 80 občanského soudního řádu, který stanoví „[u]rčení, zda tu právní poměr nebo právo je či není, se lze žalobou domáhat jen tehdy, je-li na tom naléhavý právní zájem“.

Finanční arbitr odkazuje na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 28. 2. 2011, sp. zn. 23 Cdo 5054/2008, že „[n]aléhavý právní zájem na určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není, je dán zejména tehdy, kdy by bez tohoto určení bylo ohroženo právo žalobce nebo kde by se bez tohoto určení jeho právní postavení stalo nejistým. Jestliže však k porušení práva již došlo, a je tedy možno žalovat na splnění povinnosti, která z porušení práva vyplývá, nemá preventivní ochrana poskytovaná jinak podle ustanovení § 80 písm. c) o. s. ř. žádného smyslu. Proto žaloba domáhající se určení podle tohoto ustanovení nemůže být zpravidla opodstatněna tam, kde lze žalovat na splnění povinnosti podle ustanovení § 80 písm. b) o. s. ř. Vyslovený předpoklad však nelze chápat obecně. Prokáže-li žalobce, že má právní zájem na tom, aby bylo určeno určité právo nebo právní poměr, přestože by mohl žalovat přímo na splnění povinnosti, nelze mu určovací žalobu odepřít. Za nedovolenou - při možnosti žaloby na plnění - lze považovat určovací žalobu jen tam, kde by nesloužila potřebám praktického života, nýbrž by vedla jen ke zbytečnému rozmnožování sporů. Jestliže se určením, že tu právní vztah nebo právo je či není, vytvoří pevný právní základ pro právní vztahy účastníků sporu (a předejde se tak žalobě o plnění), nebo jestliže žaloba na plnění neřeší a ani nemůže řešit celý obsah a dosah sporného právního vztahu nebo práva, je určovací žaloba přípustná i přesto, že je možná také žaloba na splnění povinnosti podle ustanovení § 80 písm. b) o. s. ř.“

Rovněž v rozhodnutí ze dne 17. 4. 2014, sp. zn. 33 Cdo 1734/2013, Nejvyšší soud dovodil, že „[ž]aloba na určení je preventivního charakteru a má místo jednak tam, kde její pomocí lze eliminovat stav ohrožení práva či nejistoty v právním vztahu a k odpovídající nápravě nelze dospět jinak, jednak v případech, v nichž určovací žaloba účinněji než jiné právní prostředky vystihuje obsah a povahu příslušného právního vztahu a jejím prostřednictvím lze dosáhnout úpravy tvořící určitý právní rámec, který je zárukou odvrácení budoucích sporů účastníků. Tyto funkce určovací žaloby korespondují právě s podmínkou naléhavého právního zájmu; nelze-li v konkrétním případě očekávat, že je určovací žaloba bude plnit, nebude ani naléhavý právní zájem na takovém určení. Přitom příslušné závěry se vážou nejen k žalobě na určení jako takové, ale také k tomu, jakého konkrétního určení se žalobce domáhá (v souzené věci se žalobce nedomáhal určení neexistence závazkového právního vztahu /práva/, ale určení neplatnosti smlouvy). Určovací žaloby slouží potřebám praktického života a nemohou vést ke zbytečnému rozmnožování sporů. Naléhavý právní zájem na požadovaném určení je proto současně dán jen tehdy, jestliže je (objektivně vzato) způsobilé odstranit stav právní nejistoty žalobce nebo ohrožení jeho práva. Pomocí určovací žaloby nelze řešit otázky, které mají význam jen pro jiné – dosud nezahájené nebo již

probíhající – řízení (v němž je lze řešit jako předběžné otázky) nebo které mají být podle zákona řešeny v jiném řízení“.

Protože samotný návrh na plnění nemůže v posuzovaném případě řešit celý obsah a dosah sporného vztahu (vydání bezdůvodného obohacení získaného pouze za určité období trvání smluvního vztahu), neboť pojištění založené Pojistnou smlouvou dosud trvá, resp. žádná ze stran Pojistné smlouvy netvrdila ani nedoložila, že by pojištění zaniklo, a smluvní strany jsou z ní navzájem zavázány, má finanční arbitr za to, že je dán právní zájem Navrhovatele na tom, aby finanční arbitr určil, že Pojistná smlouva je v čl. 2.6.1. a 2.6.2. Všeobecných pojistných podmínek neplatná. Pokud by finanční arbitr neurčil neplatnost těchto ujednání, Instituce by si dále strhávala rizikové pojistné na smrt správní poplatek a měla by za to, že si ho strhává podle platného ujednání Pojistné smlouvy. Ačkoli by z odůvodnění rozhodnutí finančního arbitra bylo patrné, že Pojistná smlouva je v čl. 2.6.1. a 2.6.2. Všeobecných pojistných podmínek neplatná, nebylo by tak postaveno najisto autoritativním výrokem. Tato situace by vystavila smluvní strany riziku právní nejistoty a mohla by vést k dalším sporům do budoucna. Otázka určení neplatnosti Pojistné smlouvy v posuzovaném případě tedy není pouze předběžnou otázkou, ale je zásadní pro určení vzájemných práv smluvních stran do budoucna, a to i přesto, že se Navrhovatel domáhá i přímo plnění.

8 K výroku nálezu

Finanční arbitr na základě shromážděných podkladů a jejich pečlivém právním posouzení zjistil, že Pojistná smlouva je neplatná v ujednání strhávání rizikového pojistného na smrt a správního poplatku a tato ujednání jsou oddělitelné od ostatních částí Pojistné smlouvy. Jelikož Instituce si bez platného právního důvodu strhla rizikové pojistné na smrt a správní poplatek, je povinna je vydat Navrhovateli za nepromlčené období.

Podle § 17a zákona o finančním arbitrovi platí, že „[v] *nálezu, jímž arbitr vyhovuje, byť i jen zčásti, návrhu navrhovatele, uloží současně instituci povinnost zaplatit sankci ve výši 10 % z částky, kterou je instituce podle nálezu povinna zaplatit navrhovateli, nejméně však 15 000 Kč. Zaplacení 15 000 Kč uloží i v případech, kdy předmětem sporu není peněžitá částka. Sankce je příjmem státního rozpočtu.*“ V tomto případě je Instituce povinna zaplatit sankci ve výši 15.000 Kč, protože 10 % z částky, kterou finanční arbitr Navrhovateli přiznal, nepřekračuje minimální sazbu sankce podle § 17a zákona o finančním arbitrovi ve výši 15.000 Kč. Sankce je příjmem státního rozpočtu a Instituce je povinna ji zaplatit ve lhůtě a způsobem uvedeným ve výroku tohoto nálezu.

Na základě všech výše uvedených skutečností rozhodl finanční arbitr tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto nálezu.

Poučení:

Proti tomuto nálezu lze podle § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi do 15 dnů od jeho doručení podat písemně odůvodněné námitky k finančnímu arbitrovi. Práva podat námitky se lze vzdát. Včas podané námitky mají odkladný účinek.

Podle § 17 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi, nález, který již nelze napadnout námitkami, je v právní moci.

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitr

Doručuje se
Navrhovatel – datová schránka zástupce 4a6gsk4
Instituce – datová schránka bcmp6yp

